

Dobrač

Zvonovi so sami od sebe zapeli

Dostop: Najprej je treba obvoziti Beljak (Villach) in priti na njegovo zahodno stran. Iz zahodnega beljaškega predmestja pelje na Dobrač do višine 1732 metra Beljaška alpska cesta (Villacher Alpenstrasse), za katero je treba plačati cestnino. Naprej je na vrh Dobrača (2167 m) ne preveč naporne gorske hoje za poldrugo uro. Cesta je dolga 17 km, odlična je tudi za tekače in kolesarje. Ob njej je 11 parkirišč in razgledišč. Pri 6. parkirišču je na višini 1403 m zelo lep alpski botanični vrt.

Naravne lepote

Zgodovinsko-kulturne znamenitosti

Na nobenem kažipotu ne bo pisalo Dobrač. Videli boste le napis v gornjem jeziku, kakor je nemške napise na dvojezičnih krajevnih tablah označil Korošec Florjan Lipuš, eden najboljših slovenskih pisateljev; torej Dobratsch. Večini planincev, ki jih boste srečali na gori, ne bo znan izvor imena, celo tistim Avstrijcem ne, ki znajo odzdraviti z *dober dan*. A saj tudi večini Slovencev ta izvor ni znan. Menijo, da je Dobrač sopomenka za dobro goro. Dobra pa da je zato, ker je v njej veliko svinca, ki so ga izpod nje kopali od prazgodovine do konca 20. stoletja. Pomota. Ime pride od doba, slovanske besede za hrast. Dobrač je bil hrastova gora. Kar pa se Dobračeve dobrote tiče, slovenskemu ljudstvu ni ostal v dobrem spominu.

Pogled s stolpa na Jedvovci
čez zahodni del Vrbskega
jezera na Dobrač in Ziljske
Alpe

Na Dobraču si je mogoče tako rekoč od blizu na južni strani gore ogledati, kje in kako se je gora preklala in kam se je zrušil njen del v silovitem potresu leta 1348.

Če ga gledate iz Ziljske doline vsega prepokanega in zbrzdanega, s strmo steno na južni strani, ne na severni, kakor je običajno pri apneniških gorah, boste razumeli zli spomin Ziljanov na Dobrač. S te gore se je zgodil največji podor v znani slovenski zgodovini. A prej je treba vedeti, kako se je to zgodilo, kakšne so bile posledice, poznati zgodbo o tem, kako se je gora zrušila. V zgodovinskih knjigah boste to zgodbo morda našli skopo omenjeno le v stavku ali dveh. Treba je na 237. strani odpreti Zgodovino slovenskega naroda, ki jo je tik pred prvo svetovno vojno za Mohorjevo družbo napisal dr. Josip Gruden (1869–1922) in jo je torej spravil na svetlo še v času, ko so slovenske zgodovine bile pisane poljudno, v povestih in slikah. Ljudsko razpoloženi učenjak je živo občutil grozo razdejanja, ki ga je povzročil strašni potres leta 1348. Ne bo napak obuditi nekaj njegovih podob, saj radi pozabljamo, na kakšnih tektonskih tleh živimo.

Z razgledne ploščadi ob parkirišču in turističnem središču, od katerega je še za dobro poldrugo uro hoje do vrha, je še posebno lep pogled na Vzhodne in Zahodne Julijske Alpe.

Lepo je sijalo solnce na praznik spreobrnjenja sv. Pavla dne 25. januarja ob treh popoldne. Kar se strese zemlja z grozno silo. Zvonovi so sami zapeli. Razdejanih je bilo 26 mest, mnogo cerkva in nad 40 gradov. Ljudi in živino so podsuli padajoči zidovi. Stresala se je zemlja 40 dni. Višek razdejavanja je bil v Ziljski dolini. Visoki Dobrač je že vsled prejšnjih potresov na mnogih krajih kazal razpokline. Usodnega dne pa je goro tako silno streslo, da se je skalnata gromada razpočila in del gore se je zvalil v dolino. Ta silen plaz je zasul sedemnajst vasi ob vznožju in zajezil reko Ziljo, da je narasla v veliko jezero. Deset vasi je potonilo v njenih valovih. Tudi na Osojskem jezeru so pokale gore in se rušile v vodo. Vsi gradovi, ki so se dvigali na holmih in hribih ob Dravi in Zilji, so se sesuli in njihove razvaline so se kotalile v doline. Nihče ne more presoditi, koliko ljudi je pod njimi izgubilo življenje.

Gruden še slikovito opisuje, kako je sredi popolnoma zravnane Beljaka začel bruhati vrelec tople vode, ki je nekoliko ublažil požare. Kmalu pa da je izbruhnila še kuga in pobrala dve tretjini preživelih. Razpadle so družinske in družabne vezi. Ljudje so begali in se izogibali drug drugega. Po neobdelanih poljih so blodili bičarji, beljaški Judje so bili pobiti v pogromu. Z Dobrača so pridrveli štirje jezdec apokalipse.

Dobrač je danes dobra gora, pogosto obljudena z na videz brezskrbnimi ljudmi, ki jih navdušujejo višina in najlepši možni razgledi na južno Koroško, na Julijske in Karnijske Alpe. Na Planini Trati (Rosstratte), kjer je veliko zadnje parkirišče, so širna travišča za lagodne sprehode in kajpak gostišča, na bližnjem holmu pa, s katerega je mogoče s pogledom zajeti vse mehke koroške nižine in vzpetine, se ob panoramskih tablah v lepem vremenu tare avtomobilistov in pohodnikov. Koroška se z Dobrača na pogled širi kakor velikanska dlan, polna življenjskih črt. Prsti so njena pogorja, presledki med prsti pa doline, vsaka s svojim jezerom: Osojskim, Vrbskim, Baškim in Hodiškim. Največja atrakcija razgledišča s Trate pa so Julijci od Triglava

Pogled s karavanškega grebena na Ziljsko dolino in Dobrač

Kiparska instalacija na dobraški planini

Slovenska cerkvica pod vrhom Dobrača. S svojo višino okoli 2100 metrov spada med najvišja svetišča v Evropi. Spodaj je Ziljska dolina.

do Montaža. Dober daljnogled odkriva mikavne podrobnosti. Najbolje se pri njihovem razločevanju počuti človek, ki je kraje na eni in drugi strani mej prehodil; selil se bo po lepih kamricah svojega spomina.

Razgled je še lepši z vrhnjega grebena Dobrača, od koder je videti še svetle trakove Zilje in Drave, zlasti pa še višje alpske snežnike na severu in zahodu, gor do Velikega Kleka in noter v Dolomite. Za potrebe velikega pretvornika pelje do vrhnje ploščadi

cesta za terence, ki pa je zaprta za promet. Tudi tam je Dobrač travnat. Nekako domače se proti severu preveša v pašnike in gozdove. Proti jugu pa, proti Ziljski dolini, je iznenada odsekan in se grezi v grozljivih prepadih. Nekaj korakov naprej, na vrhu, stojita tako rekoč skupaj dve cerkvici, ki spadata med najvišje gorske cerkve v Evropi. Po obsegu in videzu približno enaki, ne pa po nacionalnosti vernikov. Ena je nemška, druga slovenska. Ponazarjata in simbolizirata neločljivost dveh koroških narodov v nekdanji skupni nesreči, in vendar tudi njuno ločljivost v sedanjem času. Slovenska je nekoliko vraščena v vrh, bolj samotna in je od daleč podobna bivaku. Če jo hočeš obiti z zadnjega konca, okoli gotskih opornikov, hodiš precej na tesno, kakor po nekoliko širši polici kje v gorski steni. Ko pa se nasloniš nanjo in se nastaviš soncu, dobiš občutek, da te sonce greje od spodaj, od Zilje in številnih blestikavih oken v ziljskih vaseh. Smeš vzdihniti: O, Korotan ...

Komur je na vrh predaleč, se lahko od Trat poda na levo, na prostrano, bolj ali manj ravno pastirsko planino, in se sprehodi do dobraškega roba. Pelje s seboj otroke ali starše. Tudi na tem mestu je Dobrač odsekan, tudi od tod je prelep pogled na Ziljsko dolino, prvo večjo karnijsko goro Ojsternik nad njo, na dolgo rajdo julijskih in karnijskih vršacev. Pod rob se strmoglavo spušča planinska pot. Vije se po meliščih in grušču podrte gore in se izgubi pod gozdno mejo, ki je po letu 1348 skušala vse više, vse bolj prijazno prekriti posledice naravne katastrofe, največje, kar smo jih v znani zgodovini doživeli Slovenci na svoji zemlji.